

mgr Joanna Skurzak

Cielesność jako droga do transcendencji w filozofii

Yves Ledure'a

Streszczenie

Celem rozprawy doktorskiej pt.: *Cielesność jako droga do transcendencji w filozofii Yves Ledure'a* jest przeanalizowanie sytuacji religii we współczesnym świecie, a w szczególności poszukania odpowiedzi na pytanie czy jest możliwa argumentacja za istnieniem Absolutu, która nie odwołuje się do klasycznej metafizyki. Jako materiał źródłowy została wybrana twórczość nieznanego w Polsce filozofa jakim jest Y. Ledure. Zasadniczą tezę jaką stawia francuski filozof jest „zerwanie” (*repture*) religii ze współczesnością. Nie ma możliwości powrotu, po krytyce oświecenia i jej kontynuacji w twórczości F. Nietzschego, do rozumienia religii opartej na założeniach metafizycznych. Potrzebna jest nowa antropologia religijna, gdzie podstawowym elementem staje się cielesność. Ledure twierdzi, że poprzez i dzięki cielesności, oczywiście rozumianej w duchu Husserlowskim, a nie Platońsko-Kartezjańskim, pojawia się możliwość postawienia pytania o Transcendencję. Według Ledure'a zwrot antropologiczny powinien dotyczyć nie tylko filozofii człowieka, ale także systemów religijnych, o ile religie chcą wejść w dialog ze współczesnym światem, a nie pozostać „gettem” na obrzeżach cywilizacji.

Główny problem rozwiązywany jest w trzech rozdziałach. W pierwszym rozdziale pracy zostanie dokonana analiza samej definicji religii oraz najważniejszego nowoczesnego procesu dla Ledure'a, jakim było „zerwanie” (*la repture*). Aby móc zrozumieć jego stanowisko, trzeba dostrzec procesy, które doprowadziły kulturę i filozofię do dzisiejszego stanu. Dlatego idąc za tokiem myśli Ledure'a, trzeba wrócić nawet do starożytności, do Sokratesa, aby następnie prześledzić jakie zmiany spowodowały negację transcendencji w Oświeceniu, a później w nowoczesności. Te zmiany Ledure opisuje właśnie pojęciem „zerwanie”.

To współczesne zerwanie (*la rupture*), wymaga też inwencji i kreatywności. Nie wystarczy stwierdzić, że pewien dyskurs nie może być dłużej kontynuowany, lub że pewne zachowania etyczne nie są dłużej możliwe. Ta świadomość 'niemożliwości' wymaga odwagi pomysłowości i tworzenia. A także wiąże się z ryzykiem, ponieważ z punktu widzenia teraźniejszości, przyszłość nie rysuje się jeszcze zbyt jasno. Niebezpieczeństwem, na jakie wskazuje Ledure, jest nihilizm. Konsekwencją zerwania jest 1) wymazanie metafizyki z głównego nurtu debaty nad kulturą, a przede wszystkim religii, a co za tym idzie 2) zwrot antropologiczny, który całkowicie odmienił rozumienie człowieka, a w związku z tym także religii i Boga, 3) procesy sekurytyzacyjne 4) nowa relacja pomiędzy filozofia a teologią.

Dlatego zmiany, których można dzisiaj wyraźnie doświadczyć, jeśli chodzi o religię, zaczęły się wraz z Oświeceniem. Michel Foucault właśnie w wieku XVIII upatruje narodzin nowoczesności, a tym samym antropologii. Człowiek współczesny uwolnił się od Transcendencji, którą zaczął postrzegać jako przymuszającą. W konsekwencji zaistniała w człowieku potrzeba poznania i zdefiniowania siebie, wychodząc jedynie od swoich korzeni antropologicznych. Najważniejsze pytanie jakie stawia Ledure brzmi: czy współczesna antropologia jest całkowicie zamknięta na problematykę religijną, czy może się jednak otworzyć na transcendencję, która mogłaby być alternatywą dla śmierci? To zestawienie współczesnej antropologii, skoncentrowanej jedynie na świecie materialnym, nie wychodzącym poza niego, z religią, prowadzi do dysonansu.

Drugi rozdział jest prezentacją możliwych odpowiedzi na przemiany związane z nowoczesnością. Ma na celu pokazanie podstawowych rozwiązań problematycznej dla religii sytuacji, jakie można znaleźć u wybranych filozofów. Odpowiedzi zostały podzielone na trzy możliwe stanowiska. Pierwsze rozwiązanie to analiza poglądów myślicieli, którzy w swojej propozycji chcą przywrócić religii dawne znaczenie, znaleźć dla niej miejsce w kulturze, pomimo zerwania, jakie nastąpiło w XVIII wieku. Druga grupa myślicieli uważa religię za relikwiny dawnego czasu i opowiada się zdecydowanie za nowym dyskursem religijnym. W pracy przeanalizowałam poglądy T. Halika oraz Ch. Taylora. Trzecia z kolei grupa

stanowisk to myśliciele, którzy proponują duchowość ateistyczną, zwłaszcza z kręgu myślicieli francuskich, ponieważ do nich odwołuje się także Y. Leduc.

Trzeci rozdział przedstawia rozwiązanie jakie zaproponował Leduc, a także przedstawia wątpliwości i krytyczną analizę jego propozycji. Najważniejsze pytanie jakie stawia Leduc brzmi: czy współczesna antropologia jest całkowicie zamknięta na problematykę religijną, czy może się jednak otworzyć na transcendencję, która mogłaby być alternatywą dla śmierci? Punktem wyjścia rozważań Leduc'a, dotyczących możliwości odnalezienia się religii we współczesnym świecie, jest akceptacja „zwrotu antropologicznego”, a dokładniej roli cielesności jaką powinna ona odgrywać w rozumieniu zarówno człowieka, jak i Transcendencji. Dla człowieka cielesność, jest jedyną przestrzenią, w jakiej może istnieć. Życia nie da się oddzielić od ciała. Dla Leduc'a człowiek nabiera pełnego sensu dopiero w ciele, poprzez ciało. I także ciało może stanowić nową drogę do Transcendencji.

Warszawa, 10.05.2020.

Joanna Skurzak, MA

Bodyhood as a Way Toward Transcendence in the Philosophy of Yves Ledure

Summary

The aim of the doctoral thesis *Bodyhood as a Way Toward Transcendence in the Philosophy of Yves Ledure* is to analyse the state of religion in the modern world. In particular, the dissertation searches for an answer to the question whether it is possible to argue for the existence of the Absolute without making a reference to classical metaphysics. As a source material serves the work of Yves Ledure, a philosopher unknown in Poland. Ledure's core thesis states that there exists a rupture between religion and modernity. After the criticism of Enlightenment and its continuation by Nietzsche, it is impossible to go back to religion grounded in metaphysical assumptions. New religious anthropology is needed, in which the key element is provided by bodyhood. Ledure claims that by (and thanks to) bodyhood – understood not in Platonic-Cartesian spirit, but along the lines of Husserl – the possibility appears to pose a question about Transcendence. According to the French philosopher, the anthropological turn ought to pertain not only to man, but also to religions, if they intend to enter into a dialog with contemporary world, instead of remaining a “ghetto” in the outskirts of civilization.

The main problem is solved in three chapters. The first chapter of the work analysis the very concept of religion and what for Ledure is the most important modern process, i.e., „rupture” (*la repture*). To understand his position one needs to understand the processes which led culture and philosophy to its current condition. Hence, according to Ledure, one needs to go back even to ancient times, to Socrates, to then investigate which changes had caused the negation of transcendence in the Enlightenment and later in Modernity. Exactly these changes

Ladure describes as „rupture”. The modern rupture requires also contrivance and creativity. It is not enough to contend that a given discourse cannot any longer be continued or that certain moral attitudes are no longer tenable. In addition, this consciousness of „impossibility” requires courage of creativity and ingenuity. It is also connected with a risk due to the fact that from the contemporary point of view the future cannot yet assume a definite shape. For Ladure, the foremost danger in that respect is nihilism. Among the consequences of rupture are 1) the obliteration of metaphysics from the mainstream debate about culture and (most importantly) religion, that had led to 2) the anthropological turn, which entirely restructured human understanding in general and the understanding of God and religion in particular, 3) the process of secularization, 4) the new relation between religion and theology.

Thus the religious changes that we vividly experience today started in the Enlightenment. Precisely in this epoch Michael Foucault identifies the beginning of Modernity and thereby – anthropology. Modern man had freed himself from Transcendence which he started to experience as coercive. In consequence the need appeared in him to know and define himself by means of his anthropological roots only. The most important question that Ladure poses is the following: Is modern anthropology irrevocably irreligious or can it open itself to transcendence that could be an alternative to death? This juxtaposition of the modern anthropology, concentrated exclusively on the material reality, leads to dissonance.

The second chapter presents possible responses to the changes caused by Modernity. Its purpose is to discuss the basic solutions, which can be found in the work of the selected philosophers, to the modern predicament which is especially troublesome for religion. The responses are divided into three positions. The first solution is provided by the analysis of views expressed by philosophers who attempt to restore to religion its former significance, find for it a place in culture, in defiance of the rupture which took place in XVIII century. The second group of thinkers considers religion a relic of history and opts decisively for a new religious

discourse. In the dissertation I analysed the views of T. Halik and Ch. Tylor. In turn, the third group of positions is represented by thinkers who advocate for atheistic spirituality, especially from among the French thinkers, because to them also Ladure refers.

The third chapter presents Ladure's solution together with doubts and critical analysis thereof. The most important question Ladure poses is the following: Is contemporary anthropology completely irreligious or can it open itself to transcendence which could be an alternative to death? The point of departure for Ladure's discussion about the possibility of situating religion within Modernity, is the acceptance of the "anthropological turn", and, more precisely, of the role that bodyhood should play in understanding both: man and Transcendence. For man, bodyhood is the only space in which he can exist. Life cannot be separated from the body. According to Ladure, a human being fully flourishes in body and through body. Hence, also the body can constitute a new way towards Transcendence.

Warsaw, 10.05.2020.